

## 2. In gesprek zoals Socrates

Met dit stappenplan leer je een Socratisch gesprek te voeren; een gesprekwijze om te leren luisteren en feiten centraal te stellen in plaats van beweringen en overtuigingen.

### Werkvorm

Een socratisch gesprek is een gesprek waarin we onderzoeken wat we (gemeenschappelijk) denken en waarom. Het kan sterk bijdragen aan het verbeteren van de samenwerking.

Het gaat erom te leren luisteren. Het gaat om vragen naar feiten in plaats het uiten van beweringen.

De eigen mening even aan de kant en met elkaar (onder)zoeken wat er werkelijk speelt.

Daarmee kun je met behulp van anderen je eigen gedachten en ideeën aanscherpen.

Op zoek naar een meer gemeenschappelijk kijk op zaken? Ga eens socratisch in gesprek!

1. Formuleer het te onderzoeken thema in mogelijke uitgangsvragen. Selecteer er één.
2. Zoek naar voorbeelden uit eigen ervaring waarin de uitgangsvraag speelt. Elk voorbeeld wordt kort toegelicht.
3. Selecteer een voorbeeld. Wat is het meest interessante? Wat is het meest vruchtbare voorbeeld om de uitgangsvraag aan te onderzoeken? Dit voorbeeld is de grondslag voor analyse en argumentatie gedurende het gehele gesprek.
4. Laat de voorbeeldgever het voorbeeld zo gedetailleerd vertellen dat ieder zich kan verplaatsen in diens positie. Vraag naar de feiten (omstandigheden, handelingen, wie, wat, waar, wanneer, hoe) en naar de beleving van deze feiten (gedachten, gevoelens).
5. Spits het voorbeeld toe op een cruciaal moment: een handeling, ervaring of oordeel van de voorbeeldgever. De beschrijving daarvan is de kernbewering.
6. Vraag naar de motieven voor de handeling, de gronden van de ervaring of de redenen voor de kernbewering. "Hoe kwam je daarbij? Waarom vond je dat? Wat maakte dat je ...? Is dat wat in de casus ten grondslag lag aan je gedrag?" Koppel de antwoorden op deze vragen terug naar de uitgangsvraag. Wat betekenen zij voor deze vraag? Concretiseer en preciseer de begrippen uit de uitgangsvraag aan de hand van de kernbewering en deze rechtvaardigingen.
7. Toets de rechtvaardigingen via de verplaatsing door de anderen. Zouden zij in dat voorbeeld, op dat moment, hetzelfde hebben gedaan, gedacht, gevoeld of niet? En waarom? Is dat een goede reden? Op grond waarvan geldt die redenering? Elke algemene uitspraak moet geconcretiseerd kunnen worden aan de hand van het gekozen voorbeeld.
8. Formuleer de essentie: Waar draait het hier om voor jou? Op welke waarden of principes is je opvatting gebaseerd?
9. Zoek consensus over rechtvaardigingen en kernbeweringen. "Kan iedereen met deze uitspraken instemmen? Is dit het antwoord op de uitgangsvraag?"
10. Kijk terug op het gesprek. Wat beviel je? Wat vond je lastig?

### Bron:

Kessels, J., Boers, E. en Mostert, P. (2018). *Vrije ruimte Praktijkboek. Filosoferen in organisaties*. Amsterdam: Boom Uitgevers.